

Sygn. akt IV U 229/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 maja 2017 r.

Sąd Okręgowy/Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie

Wydział IV

w składzie:

Przewodniczący SSO Rafał Łatanik

Protokolant Anna Tomasz

po rozpoznaniu w dniu 30 maja 2017 r. w Częstochowie

sprawy Z. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania Z. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C.

z dnia 3 lutego 2017 r. Nr (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje ubezpieczonemu Z. K. prawo do emerytury od dnia 10 stycznia 2017 roku

Sygn. akt IV U 229/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 3 lutego 2017 roku numer (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił ubezpieczonemu Z. K. przyznania prawa do emerytury.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podniósł, że ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 roku nie wykazał wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach. Jednocześnie wskazano, iż za pracę w szczególnych warunkach nie uznano zatrudnienia w Zakładzie (...) w B. w okresie od 1 marca 1978 roku do 31 stycznia 1987 roku na stanowisku mechanika konserwatora automatyki w odlewni, z uwagi na niezgodność zajmowanego stanowiska z resortowym wykazem stanowisk.

W odwołaniu wniesionym do Sądu ubezpieczony Z. K. wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie prawa do emerytury podnosząc, iż od 1 marca 1978 roku do 31 stycznia 1987 roku pracował w Zakładzie (...) w B. na stanowisku mechanika konserwatora automatyki w odlewni zajmując się obsługą stacji przerobu mas formierskich, konserwacją i utrzymaniem ruchu w odlewni. Na potwierdzenie charakteru swojej pracy wniósł o przeprowadzenie dowodu z zeznań wskazanych w sprawie świadków.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Oddział w C. wniósł

o oddalenie odwołania wywodząc jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Z. K. urodził się (...). Od dnia 14 stycznia 2011 roku ubezpieczony uprawniony jest do pobierania renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Świadczenie przyznano okresowo do 31 grudnia 2019 roku.

W dniu 11 stycznia 2017 roku ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie mu prawa do emerytury.

Na dzień 1 stycznia 1999 roku wnioskodawca wykazał staż emerytalny w wymiarze 26 lat, 3 miesięcy i 5 dni okresów składkowych. Organ rentowy uznał ubezpieczonemu następujące okresy pracy w szczególnych warunkach, tj.:

- od 1 lutego 1987 roku do 31 grudnia 1997 roku oraz
- od 1 stycznia 1998 roku do 31 grudnia 1998 roku

w łącznym wymiarze 11 lat i 11 miesięcy.

W Zakładzie (...) w B. ubezpieczony zatrudniony był w okresie od 1 września 1972 roku do 30 kwietnia 2002 roku na stanowiskach:

- ucznia nauki zawodu w okresie od 1 września 1972 roku do 30 czerwca 1975 roku;
- elektromontera zakładowego w okresie od 1 lipca 1975 roku do 28 lutego 1978 roku;
- mechanika konserwatora automatyki w odlewni (sterowacza sterowni centralnej i przerobu mas) w okresie od 1 marca 1978 roku do 31 stycznia 1987 roku;
- elektromontera utrzymania ruchu w odlewni w okresie od 1 lutego 1987 roku do 31 grudnia 1997 roku;
- automatyka obsługi stacji przerobu mas i ustawiacza maszyn i urządzeń w okresie od 1 stycznia 1998 roku do 30 kwietnia 2002 roku.

Służbę wojskową odbywał w okresie od 25 października 1976 roku do 23 lutego 1977 roku.

Zakład ten zajmował się wykonywaniem odlewów. Ubezpieczony jako mechanik konserwator automatyki w odlewni zajmował się utrzymaniem ruchu stacji przerobu mas formierskich, zajmując się samą obsługą stacji, jak również pracami polegającymi na uzupełnianiu zbiorników dodatkami formierskimi, tj. glina i pył węglowy. Dodatkowo nadzorował, konserwował i naprawiał wszystkie urządzenia wchodzące w skład stacji. Wszystkie te czynności wykonywane były stale i w pełnym wymiarze czasu na oddziela odlewni, podczas ruchu urządzeń.

(vide: akta rentowe, akta tut. Sądu sygn. akt IV U 735/13, akta osobowe ubezpieczonego z Zakładu (...) w B., zeznania świadków A. T. (1) k. 18v., Z. B. k. 19 oraz wyjaśnienia ubezpieczonego słuchanego w charakterze strony k. 19)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2016 roku Dz. U. Nr 887 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

1)okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz

2)okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem (ust. 2).

Od dnia 1 stycznia 2013 roku wykreślony został obowiązek rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Jak stanowi art. 27 powyższej ustawy ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 roku przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki:

1)osiągnęli wiek emerytalny wynoszący co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn;

2)mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn.

W myśl zaś art. 32 ust. 1 powołanej wyżej ustawy ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 roku, będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach

o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (art. 32 ust. 2). Wiek emerytalny, o którym mowa wyżej, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wykonującym pracę w warunkach szczególnych przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych z uwzględnieniem art. 32 ust. 4a (art. 32 ust. 4). Art. 32 ust. 4a utracił moc z dniem 24 czerwca 2004 roku na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 czerwca 2004 roku (Dz. U. Nr 144, poz. 1530), z powodu niezgodności z art. 2 i 32 Konstytucji RP. Co należy rozumieć przez przepisy dotychczasowe zostało wyjaśnione w uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2002 roku III ZP 30/01 (OSNP 2002/10, poz. 243). Według Sądu Najwyższego przez „przepisy dotychczasowe” należy rozumieć niektóre normy rozporządzenia, jednakże nie całość przepisów rozporządzenia Rady Ministrów

z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Zgodnie z §1 ust. 1 wyżej wskazanego aktu prawnego rozporządzenie stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, zwanych dalej "wykazami". Właściwi ministrowie, kierownicy urzędów centralnych oraz centralne związki spółdzielcze w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalali w podległych i nadzorowanych zakładach pracy stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B (§ 1 ust. 2). Okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy te, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (§ 2 wyżej powołanego rozporządzenia).

Przepisy § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia, zgodnie z powołanym wyżej orzeczeniem Sądu Najwyższego nie należą do „przepisów dotychczasowych”, bowiem nie normują materii wskazanej w art. 32 ust. 4 powołanej ustawy, czyli nie określają ani wieku emerytalnego, ani rodzajów i stanowisk pracy, ani warunków przechodzenia na emeryturę. Stanowisko Sądu Najwyższego znalazło również potwierdzenie w uzasadnieniu powołanego wyżej wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 czerwca 2004 roku.

Za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej "wymaganym okresem zatrudnienia", uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia (§3 rozporządzenia). Pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach (§4 powołanego wyżej rozporządzenia).

W niniejszej sprawie bezspornym jest, iż na dzień 1 stycznia 1999 roku ubezpieczony wykazał wymagany okres zatrudnienia. Spornym zaś jest, czy Z. K. przepracował na ten dzień 15 lat w warunkach szczególnych.

Ubezpieczony w celu wykazania wymaganego okresu pracy w warunkach szczególnych przedłożył świadectwa pracy w Zakładzie (...) w B. potwierdzające jego pracę w szczególnych warunkach na stanowisku mechanika konserwatora automatyki w odlewni w okresie od 1 marca 1978 roku do 31 stycznia 1987 roku, elektromontera utrzymania ruchu w odlewni w okresie od 1 lutego 1987 roku do 31 grudnia 1997 roku oraz automatyka, ustawiacza maszyn i urządzeń w odlewni w okresie od 1 stycznia 1998 roku do 30 kwietnia 2002 roku.

Organ rentowy uwzględnił ubezpieczonemu wyłącznie okres pracy od 1 lutego 1987 roku do 31 grudnia 1998 roku, odmawiając zaliczenia okresu pracy na stanowisku mechanika konserwatora automatyki w odlewni, z uwagi na niezgodność zajmowanego z resortowym wykazem stanowisk.

Okresy pracy w warunkach szczególnych wskazane w powołanym wyżej rozporządzeniu w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach mogą być wykazywane przez zainteresowanego, przed Sądem wszelkimi środkami dowodowymi, a przewidzianymi przez kodeks postępowania cywilnego, a w szczególności dokumentami z osobowych akt pracowniczych, zeznaniami świadków, przesłuchaniem stron. Przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków przed organem rentowym nie jest dopuszczalne (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 1985 roku - III UZP 5/85 LEX nr 14635, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 roku - III UZP48/84LEX nr 14630 uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 roku - III UZP 6/84 LEX nr 14625).

W obecnym stanie prawnym zarządzenia resortowe zawierające uściślenia dokonane w innym okresie przez właściwych ministrów, polegające na ustaleniu wykazów stanowisk, powołane w świadectwach wykonywania prac w warunkach szczególnych zakwestionowanych przez organ rentowy nie mają wartości normatywnych, lecz jedynie informacyjną. „W państwie prawnym nie jest dopuszczalne zamieszczanie w rozporządzeniu jako akcie wykonawczym upoważnienia do podejmowania określonych działań przez inny podmiot i wyposażanie go w kompetencje wykonawcze. W świetle Konstytucji z 1997 roku rozporządzenie jako akt wykonawczy oparty na ustawie nie może zawierać subdelegacji. W konsekwencji, przedmiotem wykładni są wyłącznie przepisy ustawy

i wydane na jej podstawie akty wykonawcze [...]. W rezultacie zatem o spełnieniu przesłanki "praca w szczególnych warunkach" przesądza wykonywanie pracy wymienionej w załącznikach "A" i "B" do rozporządzenia z 7.II.1983 r., które stanowią integralną część rozporządzenia jako aktu wykonawczego, niezależnie od tego,

w jakim zakładzie praca taka była (lub jest) wykonywana.” (por. glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 1999 III RN 25/99 T. Bińczyckiej-Majewskiej OSP 2002/4/48 t. 2).

Zdaniem Sądu ubezpieczony wykazał, iż pracował w warunkach szczególnych przez wymagany okres 15 lat.

Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym zwłaszcza z akt osobowych oraz zeznań świadków jednoznacznie wynika, iż ubezpieczony jako mechanik konserwator automatyki w odlewni (sterowacz sterowni centralnej

i przerobu mas) wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu polegające na bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń oraz pracach budowlano-montażowych

i budowlano-remontowych na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace polegające na obsłudze żeliwiaków, rozlewni

i innych urządzeń pomocniczych, tj. pracy wymienione w wykazie A, dział XIV, poz. 25 w związku z wykazem A, dział III, poz. 22 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Ubezpieczony na powyższym stanowisku obsługiwał ciąg maszyn stacji przerobu mas formierskich. Masy formierskie stanowiły bowiem podstawy materiał do wykonywania odlewów. Te z nich które już były wykorzystane podlegały następnie procesowi uzdatniania, co wykonywało się właśnie na stacji przerobu mas formierskich. Polegało to na ich uzupełnieniu gliną i pyłem węglowym. Do obowiązków ubezpieczonego należała zarówno sama obsługa tej maszyny, która odbywała się w znajdującej się nad urządzeniami przeróbczymi sterowni. Było to pomieszczenie wydzielone, jednakże strop tej sterowni wykonany był z metalowych ażurowych płyt, a zatem warunki w niej panujące znacząco nie różniły się od tych panujących na zewnątrz. Poza tym w sterowni tej ubezpieczony wyłącznie włączał urządzenie i ustawiał parametry produkcji. Pozostałe prace wykonywał poza sterownią zajmując się dosypywaniem dodatków formierskich do zbiorników oraz wszelkimi drobnymi naprawami

i konserwacją pozostałych urządzeń wchodzących w skład stacji. Charakter pracy odwołującego stanowczo potwierdzili powołani w sprawie świadkowie. I tak Z. B., który w spornym okresie pracował jako automatyk utrzymania ruchu

w odlewni i w razie potrzeby udzielał również pomocy technicznej w stacji potwierdził, iż zasadnicze naprawy pod względem elektrycznym w tej stacji wykonywał odwołujący. W szczególności zajmował się on naprawą lub wymianą transporterów przenoszących masę, mieszarek oraz krat wstrząsowych, gdzie wybijano odlewy. Potwierdził on także, że w sterówce ubezpieczony tylko uruchamiał maszynę oraz wprowadzał parametry produkcji. Pozostałe zaś prace wykonywane były bezpośrednio przy maszynie. Również A. T. (2) – przełożony ubezpieczonego, który ma przyznaną wcześniejszą emeryturę z tytułu zatrudnienia

w Zakładzie (...) w B. potwierdził, iż Z. K. jako mechanik konserwator automatyki stacji przerobu mas formierskich zajmował się stale i w pełnym wymiarze czasu utrzymaniem w ruchu urządzeń wchodzących w skład stacji, a czynności te wykonywane były podczas pracy pozostałych urządzeń. Skoro przełożony, nadzorujący prace podległych pracowników, w tym pracujących także przy linii przerobu mas ma uznaną pracę w szczególnych warunkach, trudno zakładać, aby pracownicy pracujący bezpośrednio przy obsłudze tych maszyn, w tym odwołujący nie wykonywali tego typu prac.

Mając na uwadze powyższe Sąd uznał, iż odwołanie ubezpieczonego zasługuje na uwzględnienie, albowiem wykazał on wymagany 15-letni okres pracy

w szczególnych warunkach i dlatego na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał Z. K. prawo do emerytury od dnia 10 stycznia 2017 roku.